

Türkiye Türkçesinde Unvan Grubu

Şahap Bulak¹

Özet: Günümüzde artan araştırmacı ve araştırma sayısına rağmen Türkçe sözdiziminin çözilememiş birtakım sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların bir kısmı bilgi, belge ve kaynak yetersizliğinden; bir kısmı ise daha önce ortaya atılmış fakat doğruluğu kabul görmemiş iddiaların tekrar edilegelmesinden kaynaklanmaktadır. Türkçe sözdiziminin hakkında kabul birliği sağlanamamış konularından biri de unvan grubudur. Başta terim adı olmak üzere tanımı, yapısı ve kuruluşu hakkında dilciler arasında bir görüş ayrılığı bulunmaktadır. Ayrıca dilbilgisi kaynaklarında bu kelime grubunu oluşturan iki unsurdan biri olan unvan unsurunun içeriği de pek aydınlatıcı değildir. Unvan grubu ile ilgili söz konusu ihtilafların esas sebebi, daha önce ortaya atılmış fakat doğruluğu kabul görmemiş iddiaların sorgulanmak yerine bazı dilcilerce doğru kabul edilerek günümüze kadar tekrar edilegelmesidir. Bu çalışmada unvan grubu, Türkçe'nin söz dizimi özellikleri ile tarihi gelişim ve değişim süreci esas alınarak bütün yönleriyle incelenmiştir. Öncelikle söz konusu kelime grubu tanımı, terim adı, kuruluşu, yapısı, unsurları ve içerikleri, yazılışı, cümle ve kelime grupları içerisindeki yeri ile cümledeki görevleri bakımından ele alınarak bütün özellikleri belirlenmiştir. Daha sonra bu özellikler Türk edebiyatının seçkin eserlerinden alınan cümlelerle örneklendirilmiştir. Böylece unvan grubunun tüm özelliklerinin belirlenmesine, hakkında eskiden beri tekrar edilegelen doğruluğu tartışmalı bilgilerin düzeltilerek doğru öğrenilmesi ve öğretilmesi ile bu kelime grubuyla ilgili kabul birliği sağlanmasına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kelime Grupları, Söz Dizimi, Türkçe, Türkiye Türkçesi, Unvan Grubu

Title Group in Turkey Turkish

Abstract: Despite the increasing number of researchers and studies today, Turkish syntax has some unresolved problems. Some of these problems are due to lack of information, documents, and resources while some others are due to the repetition of claims that have been made before but have not been accepted as true. One of the subjects of Turkish syntax that has not been accepted is the title group. There is no consensus among linguists about the term's name, definition, structure, and establishment. In addition, the content of the title element, which is one of the two elements that make up this word group in grammatical sources, is not very enlightening. The main reason for the aforementioned disputes about the title group is that the claims, which have been put forward but not accepted as true, have been accepted as true and repeated until today by some linguists instead of being questioned. This study encompasses an examination of the title group in all aspects based on the syntax features of Turkish as well as its historical development and change process. Thus, first of all, the definition of the word group in question, the name of the term, its structure, its elements and contents, its spelling, its place in the sentence and word groups and its functions in the sentence have all been determined. Then, each determined feature has been illustrated with examples taken from distinguished works of Turkish literature. Thus, the researcher seeks to contribute to the determination of the characteristics of the title group, about which there is no consensus, to understand and explain it correctly, to learn and teach it easily, to correct the information that has been repeated for a long time, and to provide consensus about this word group.

Keywords: Syntax, Title Group, Turkey Turkish, Turkish, Word Groups

¹ Siirt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Siirt, Türkiye, sahapbulak@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6459-3680

1. Giriş

Günümüzde artan araştırmacı ve araştırma sayısına rağmen Türkçe sözdiziminin çözülememiş birtakım sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların bir kısmı bilgi, belge ve kaynak yetersizliğinden; bir kısmı ise daha önce ortaya atılmış doğruluğu tartışma konusu olan birtakım iddiaların tekrar edilegelmesinden kaynaklanmaktadır. Analitik dilbilgisi yaklaşımı yerine geleneksel dilbilgisi yaklaşımını benimseyen veya sürdüren dilciler genellikle yeni bir bilgi üretmek yerine alanın öncüleri tarafından üretilen bilgileri hiç sorgulamadan tekrar etmek veya bütün söylemlerini söz konusu öncülerin fikirlerinden hareketle oluşturdukları şablona oturtmaktan öteye geçememektedirler. Muharrem Ergin, Tahsin Banguoğlu, Reşit Rahmeti Arat, Talat Tekin gibi araştırmacılar Türk dili alanında şüphesiz büyük hizmetlere imza atmışlardır. Ancak bu alanda daha önce dile getirilen kabul birliği sağlanmamış bilgilerin sorgulanmadan tekrarlanması, zamanla büyüyerek sorun haline gelmiş, Türkçenin öğrenilmesi ve öğretilmesini zorlaştıracak boyutlara ulaşmıştır. Nitekim başta ilgi ekinin hal eki olarak kabul edilmesi, /ş/ /s/, /n/ ünsüzlerinin koruyucu ünsüz sayılması ve Türkçenin tek koruyucu ünsüzü olan /y/ ünsüzü ile birlikte kaynaşmayı önleyen bu ünsüzlerin “kaynaştırma harfi” olarak adlandırılması, tek yüklemi olan ve içerisinde filimsi bulunan cümlelerin birleşik cümle olarak kabul edilmesi gibi daha önce ortaya atılmış birtakım iddiaların doğruluğu zamanla tartışma konusu haline gelmiş ve günümüzde bunların aksi düşünceler ön plana çıkmıştır. Dilbilgisinin birçok konusunda daha önce ortaya atılmış kabul birliği sağlanmayan bilgilerin tekrarından kaynaklanan tanım, adlandırma ve tasniflerden kaynaklı değişik örnekler verilebilir. Doğruluğu tartışma konusu olan bu tür bilgiler kaynak kitaplar ve ders kitapları aracılığıyla tekrar edileğeldiğinden zamanla doğru gibi algılanıp yaygınlaşarak birçok taraftar bulmuş ve bugünlere kadar gelmiştir. Durum böyle olunca geleneksel dilbilgisi yerine analitik dilbilgisi metodunu¹ benimseyen araştırmacılar bir yandan yeni bilgiler üretmekle uğraşırken diğer yandan daha önce ortaya atılmış birtakım doğruluğu tartışmalı bilgilerin düzeltilmesi ile uğraşmak durumunda kalmaktadır. Bu durum, Türkçenin öğrenilmesi ve öğretilmesine zarar verdiği gibi bu alandaki bilimsel çalışmaların doğru yolda ilerlemesini de sekteye uğratmaktadır.

Türkçe sözdiziminin hakkında kabul birliği sağlanamamış konularından biri olan unvan grubunun terim adı, tanımı, yapısı ve kuruluşu hakkında dilciler arasında fikir ayrılığı bulunmaktadır. Ayrıca dilbilgisi kaynaklarında bu kelime grubunu oluşturan iki unsurdan biri olan unvan unsurunun içeriği de pek aydınlatıcı değildir. Bu durumun esas sebebi, daha önce ortaya atılan doğruluğu tartışmalı olan iddiaların sorgulanmak yerine günümüze kadar tekrar edilegelmesidir. Unvan grubu dilbilgisi kaynaklarında genellikle kuruluşu ve yapısı esas alınarak tanımlanmıştır. Bu sebeple yapısı ve kuruluşu hakkındaki ihtilaf doğal olarak bu

¹ Analitik dilbilgisi metodu ile “alanında daha önce üretilen bilgileri sorgulama ve eleştiri ile yol almaya çalışma” kastedilmiştir.

kelime grubunun tanımına da yansımıştır. Yapısı ve kuruluşu hakkında kabul birliği sağlanınca tanımı hakkındaki ihtilaf da çözülmüş olacaktır.

Unvan grubu hakkında kabul birliği sağlanamamış konulardan biri de terim adıdır. Adlandırma yani terim sorunu aslında sadece unvan grubunun değil, Türkçe dilbilgisinin genel ve önemli sorunlarından biridir. Aynı kavramı karşılamak için sayıları ona varan hatta bazı kavramlar için onlarca terim adı kullanılınca ortaya bir terim kalabalığı çıkmış, bu da beraberinde terim karmaşasını getirmiştir. Terim kalabalığından kaynaklanan bu karmaşa, günümüzde Türkçenin öğrenilmesi ve öğretilmesini zorlaştıracak boyutlara varmıştır (Bulak, 2017; Zülfiyar, 1991; Demir, 2009). Türkçe dilbilgisinde yaşanan terim karmaşası ve kalabalığı diğer birçok konu gibi unvan grubunda da mevcuttur. Söz konusu kelime grubu için sayıları ona varan terim adı kullanılmış, bu durum unvan grubu ile ilgili diğer sorunlarla birleşince sorun daha da büyüyerek unvan grubunun anlaşılması, anlatılması, öğrenilmesi ve öğretilmesini zorlaştıracak boyutlara gelmiştir.

Unvan grubu ile ilgili en büyük görüş ayrılığı, bu kelime grubunun kuruluşu ve yapısı ile ilgilidir. Unvan gruplarının kuruluşu ve yapısı konusunda özellikle şahıs isminin başta veya sonda yer alması hususunda dilciler arasında görüş ayrılığı bulunmaktadır. Muharrem Ergin tarafından ortaya atılan Türkçede unvan gruplarında unvan ve akrabalık isimlerinin şahıs isminden sonra gelmesi gerektiği fikri, Türkçenin söz dizimi esasları ile gelişim ve değişim sürecine aykırı olmasına rağmen bazı dilbilgisi kaynaklarında günümüze kadar tekrar edilegelmiştir (2013, s. 389)². Bu görüşün etkisiyle bugün dilbilgisi kaynakları ve ders kitaplarında genellikle Türkçede unvan grubunun “isim unsuru + unvan” şeklinde kurulduğu, isim unsurundan önce gelen unvan ve akrabalık isimlerinin unvan grubu oluşturmadığı, bu tür yapıların birleşik isim grubu olduğu savunulmaktadır. Ders kitaplarına kadar giren bu iddia, dilciler arasında da çokça taraftar bulmuştur. Hâlbuki Türkçenin yazılı kaynaklarla takip edilebildiği ilk dönemden itibaren unvan gruplarında unvan ve akrabalık isminin hem şahıs isminden önce hem de sonra gelebildiği bir gerçektir. Buna rağmen bu görüş dilciler arasında azımsanmayacak ölçüde taraftar bulmuş, unvan ve akrabalık ismi başta bulunan unvan grupları, genellikle farklı vurgu şekilleri gerekçe gösterilerek birleşik isim grubu sayılmıştır (Ergin, 1993, s.367-368; Grönbech, 1995, s. 75-77; Karahan, 2014, s.69; Özkan, Sevinçli, 2011, s.65; Delice, 2007, s.34-35; Eker, 2005, s.468-469; Karaağaç, 2012, s.205). Hatta bazı dilciler unvan ve akrabalık ismi başta bulunan unvan gruplarını sıfat tamlaması olarak değerlendirmişlerdir (Gencan, 1979, s.179-180; Açıköz ve Yelten, 2005, s. 44). Ancak unvan grubu hususunda Türkçenin gelişim ve değişim

²Muharrem Ergin, “Türk Dil Bilgisi” adlı kitabında, unvan grubunda birçok dilin aksine Türkçede unvan ve akrabalık isimlerinin sona geldiğinin unutulmamasını söylerken (1993, s.367-368) “Dede Korkut Kitabı II” adlı eserinde, Dede Korkut Kitabı’nda unvanların isimlerden hem önce hem de sonra geldiğini belirtir (1997, s.474). Bu durum, açık bir çelişki ifade etmektedir. Bu çelişkiye rağmen unvan gruplarında nitelik ismi(unvan)nin sadece sona gelebileceği, nitelik ismi başta bulunan kelime gruplarının birleşik isim grubu olarak değerlendirilmesi gerektiği fikri birçok dilci tarafından kabul görmektedir.

süreci ile söz dizimi özelliklerini esas alan dilciler unvan gruplarında unvan ve akrabalık isminin şahıs isminden önce veya sonra gelebileceğini kabul ederler (Emre, 1945, s.411-412; Korkmaz, 1992, s.219; Sev, 2006, s.172; Özkan, vd. 2016, s.105).

Unvan grubu ile ilgili aydınlatılması gereken konulardan biri de bu kelime grubunu isim unsuru ile birlikte oluşturan “unvan”ın içeriğidir. Ortaöğretim dil ve anlatım ders kitapları ile bazı dilbilgisi kaynaklarında genellikle unvan grubunun isim unsuru ve unvandan oluştuğu, unvanın ise unvan ve akrabalık isminden oluştuğu belirtilir. Oysa unvan unsuru sadece unvan ve akrabalık isminden değil, unvan, görev, meslek, lakap, künye, saygı, rütbe, derece, makam, mevki ve akrabalık ismi gibi çok değişik unsurlardan oluşabilir. Söz konusu unsurları daha iyi ve kapsamlı bir şekilde ifade edebilmek için unvan grubunun unvan, görev, meslek, lakap, künye, saygı, rütbe, derece, makam, mevki ve akrabalık ismi gibi değişik içeriklerden oluşabildiği özellikle vurgulanmalıdır.

Bu çalışmada Türkçe'nin temel söz dizimi özellikleri ile tarihî gelişim ve değişim süreci esas alınarak unvan grubu; tanımı, terim adı, kuruluşu, yapısı, unsurları ve içerikleri, yazılışı, cümle ve kelime grupları içerisindeki yeri ve cümledeki görevleri bakımından incelenmiştir. Unvan grubunun söz konusu açılardan belirlenen her bir özelliği Türk edebiyatının seçkin eserlerinden alınan örneklerle örneklendirilmiştir. Böylece unvan grubunun bütün özelliklerinin tespit edilerek doğru anlaşılması ve anlatılmasına, onunla ilgili tekrar edilegelen doğruluğu kabul görmemiş bilgilerin düzeltilmesine ve bu kelime grubu hakkında bir kabul birliği sağlanmasına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

2. Türkiye Türkçesinde Unvan Grubu

2.1 Tanımı ve Terim Adı

Bir şahıs ismi ile bu ismi bir yönüyle tanıtan bir nitelik (unvan, görev, meslek, lakap, künye, saygı, rütbe, derece, makam, mevki ya da akrabalık) isminden oluşan kelime grubuna *unvan grubu* denir: *Doktor Kerem, Selahattin Yüzbaşı, Kunduracı Ali Bey, Muhtar Davut, Sansar Selim, Ahmet Amca, Fatma Abla, Ayşe Teyze* gibi. Şahıs ismi, isim unsurunu; nitelik ismi, unvan unsurunu oluşturur. Dilbilgisi kaynaklarında *unvan grubu, san öbeği, tasviri ve belirleyici ad grupları, san öbekleri, san tanımlı sözce, san sıfatları, unvan öbeği ve hüviyet grupları* gibi farklı şekillerde adlandırılan bu kelime grubunun en çok kabul gören terim adı *unvan grubudur*. Türkiye Türkçesinde sık kullanılan kelime gruplarından biridir.

3. Kuruluşu ve Yapısı

3.1. Bir şahıs ismi ile bir nitelik isminden oluşan unvan grubu, “**şahıs ismi + nitelik ismi**” şeklinde kurulabilir: *Nasreddin Hoca, Ziya Paşa, Sevim Hemşire, Orhan Gazi, Safiye Sultan, İlkay Teyze, Mustafa Amca, Ahmet Mithat Efendi* gibi. Türkçe sözdiziminde yardımcı unsur başta, asıl unsur sonda bulunur ancak bu tür unvan gruplarında asıl unsur olan şahıs ismi başta, yardımcı unsur olan nitelik ismi ise, sonda bulunur.

*Ne **Bukağlı Dede**, ne **Elekçi Baba**, ne **Üryan Dede**, ne **Tezveren Sultan** hiçbiri hatta ayazmaların serinliğinde yatan. . . (SAE/AHT)*

***Emin Dede** bir medeniyetin en yüksek cihaz olarak kendisini seçtiği insanlardandı. (H/AHT)*

*Bir gün kahvede **Müstakim Efendi** isminde birini sağlık verdiler; evi Edirnekapısı'nda idi. (GM/ÖS)*

***Şehnaz Sultan**'ın sarayıdır demişler. (SG/YKK)*

*Topu topu bir kazı vardı; onun da yumurtalarını bakkal **İlyas Efendi**'ye bağlamıştı. (K/SA)*

*Yan mahallede bir ev tuttuklarını duymayan kalmasa da kaçıp gittiği geceden sonra **Nefise Hala**'nın kapısı ona kapanmıştı. (M/NB)*

*Konuk sevmeyen **Çukurova**'da konuksever bir kişiydi **Halil Ağa**. (YÖ/YK)*

***Mehmet Bey, Ahmet Bey** hakkında tarafsız değildir. (HB/SFA)*

3.2. Bazı unvan grupları, nitelik ismi + şahıs ismi şeklinde kurulur: *Sultan Abdulhamit, Milli Eğitim Müdürü Akif Çetin, Yüzbaşı Adem, Dede Korkut, Şehzade Selim, Duvarcı Ahmet, Hemşire Selma, Çolak Ali* gibi. Bu tür unvan gruplarında Türkçe sözdizimine uygun olarak yardımcı unsur olan nitelik ismi, başta; asıl unsur olan şahıs ismi ise, sonda bulunur.

*Biliyorum ki **Sultan Hamid** onu bırakmayacak, fakat saraya mensup bazı büyük dostları vardır. (H/HEA)*

*İşte **Doktor Ramiz**'i bu müessesede tanıdım. (SAE/AHT)*

***Meczip Haydar**, yaz kış sırtından çıkarmadığı toprak rengi çuha harmanisinin rüzgârı bile sekide oturanları ürkün dev gibi bir adamdı. (NA/NB)*

*Bana **Sultan Aziz** verdi diyor, başka bir şey demiyor. (SAE/AHT)*

***Çerkez Arslanbey** bu sabah iyice belletmişti. (NA/NB)*

*Hapishanenin dış avlusunda, Abaza Kemal'in kahve ocağının dibinde oturmuş, birbiri üstüne cigara içiyordum. (KO/SA) **Berber İsfendiyar** usturayı şahdamarın üzerinden kaldırdı. (NA/NB)*

3.3. Bazı unvan gruplarının isim unsuru unvan grubundan oluşur. Bu tür unvan grupları **isim unsuru (nitelik ismi + isim unsuru) + nitelik ismi** şeklinde kurulur: *Hafız Numan Efendi, Hekimoğlu Ali Paşa, Sağlık Müdürü Ali Bey, Kütüphaneci Ayşe Hanım, Mülazım Kasım Bey, Sivacı Ali Efendi, Kaymakam Asım Rıfat Bey* gibi.

*Ertesi senenin en mühim hadisesi oğlu **Hafız Numan Efendi**'nin ilm-i edvara başlamasıydı. (H/AHT)*

***Ceddim Hamza Bali Bey**, daha on dört yaşında iken sizin ordularınızı perişan etmiş, Viyana muhasarasında, Viyenberg önünde şan almıştır. (EK/ÖS)*

***Hakanî Mehmet Bey**, evet, kelimenin tam anlamıyla bir divan efendisi ve divan şairiydi. (BÖİA/İP)*

*Bedevînin biri, ilk önce, **Koçhisarlı Ahmet Onbaşı**'nin yanına yaklaştı. (GH/RHK)*

***Esrarkeş Tayyar Baba** biraz ileride sırtını duvara dayayıp başını karnına sarkıtmış, Bayburt türkülerini mırıldanıyordu. (KO/SA)*

***Hacı Niyazi Efendi** eski bir evkaf memuruydu. (BL/ÖS)*

***Doktor Osman Bey**'in burada bunları dinleyecek vakti yok. (B/SA)*

*Bu koğuştaki da **Şair Nigâr Hanım** ziyaret edecek. (NA/NB)*

3.4. Bazı unvan grupları ise, **nitelik ismi + nitelik ismi** şeklinde kurulur: *Kaymakam Bey, Aşçı Efendi, Müdür Bey, İmam Efendi* gibi. Genellikle meslek veya görev ismiyle kurulan bu tür unvan gruplarında önce gelen **nitelik ismi** şahıs ismi görevi üstlenir.

*Bu, bütün köyün kendilerindenmiş gibi sevdikleri **Yörük Hoca**'ydı. (BL/ÖS)*

*Geçirdiği kırk günlük azabı birden hatırlayınca, yeni bir tokat yemiş gibi **Köse Vezir**'in yüzü kıpkırmızı oldu. (EK/ÖS)*

*Bu **Hacı Ağa**, ona her vakit, hayır hasenat için bir şey ayırmasını tavsiye eden komsusuydu. (YÖ/ÖS)*

Sadrizam Paşa Efendimiz sizi arattırıyor. (EK/ÖS)

İmam Efendi elindeki çomakla üç defa vurdu. (Y/YKK)

Hacı Hanım, çok sofı bir kadındı. (YÖ/ÖS)

”Uzun etme Hüseyin Efendi” dedi Hekim Binbaşı. (NA/NB)

Müftü Efendi, dünyada doğruluğun, faziletin hâlâ var olduğunu biliyordu. (YÖ/ÖS)

Yanımda götürmezsem yetimhaneye götüreceklerin iş, Jandarma Efendi öyle dedi. (NA/NB)

3.5. Sıralanma şeklinde kurulan unvan gruplarında şahıs ismi ile nitelik ismi eksiz bir şekilde bir araya gelerek yeni bir anlam bütünlüğü oluşturur. Bu iki unsurun kelime grubu oluşturması için herhangi bir ek kullanılmaz.

Atıf Bey’in Azize Hanım’ın kocası olduğunu öğrenince hassasiyetinin tazeliğini bir parça kaybeder gibi oldu. (SG/YKK)

Evet, Çiçek Hatun, güzel ad. (H/AHT)

Müzeyyen Yenge gibi Neyyire Hanım da sedirin köşesine bir demet menekşe gibi ilişmiş bu taze geline -yirmisinde bile değil- baktı. (M/NB)

Doktor Osman Bey’in burada bunları dinleyecek vakti yok.” (B/SA)

Ona, geçen sene Şile taraflarından İstanbul’a motörle mangal kömürü getirirken boğulan babası Musa Kaptan’ın adını koymuştu. (P/SA)

Halil’im, Halil Bey’im, diyordu. (YÖ/YK)

Kadıköyü’ndeki zengin akrabalarından Gülsüm Hanım aklına geldi. (YÖ/ÖS)

Gemi de gemi değil ki... Hacı Davut vapuru... (P/SA)

Bunu olduğu gibi mufassal bir mektupla diün Cemal Bey’e de yazdım. (H/HEA)

3.6. Unvan gruplarında şahıs ismi ya da nitelik ismi bir kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubundan da oluşabilir.

Bu genç adam, Tevfik Efendi tarafından akraba olmasına rağmen bütün eski zaman kadınları gibi

Neyyire Hanım da erkeği değil kadını kendine mahrem hissetmişti (M/NB)

Çiçek Hatun, halinden kimselere bahsedememişti. (NA/NB)

Acaba Hüsnü Paşa'nın mektubunda ne vardı? (H/HEA)

Celil Hikmet Bey nasıl olup da tam istediği rengi bulup bir yerden çıkarmıştı? (NA/NB)

Nasıl görsün, sabahtan akşama kadar meşguldü Kumaş Tüccarı Aramyüs Efendi. (NA/NB)

“Neyyire Hanım Teyze” dedi Pervin. (M/NB)

Ahmet Zamani Efendi isminde hiçbir insan tanımamıştım. (SAE/AHT)

Tebrizli Mimar Esir Ali, Yavuz Selim Sultan'ın Doğu seferinden dönerken yanında getirdiği ganimetlerden biriydi. (NA/NB)

Deminkinden daha kalın bir sigara sardı Doktor Binbaşı Reşad. (NA/NB)

3.7. Öncelik sonralık durumuna bakılmaksızın şahıs ismi ve nitelik ismiyle kurulan unvan gruplarında vurgu, her zaman şahıs ismi üzerinde; iki nitelik ismi ile kurulan unvan gruplarında ise vurgu, şahıs ismi görevi üstlenen nitelik ismi üzerindedir.

Tıpkı gelen mektuplardaki Gelin Hanım selâmını Fahir'in eklediğini her ikisinin bildiği gibi. (M/NB)

Bu takiplerde Dergâhı Âlî mensuplarından ve padişahın gözdelelerinden pek genç bir kahraman olan Tosun Bey yine kendini gösterdi. (EK/ÖS)

Con Peyn Bey'le Amerika'da, hadi konuşulur diyelim diyelim; fakat İstanbul'da ne konuşulur bu adamla yahu? (HB/SFA)

Mehmet Bey'e göre Yorgiya Ahmet Bey'i sevmiyor, sevemez. (HB/SFA)

Kanun Koyucu'nun valisi Ayas Mehmet Paşa, ona sık sık hediyeler göndererek gelip Bağdat'a yerleşmesini teklif ediyordu. (BÖİA/İP)

Nermin Hanım'la Muhtar Bey'in selâmları var. (SM/ANA)

Bir kere istasyonda Mustafa Kemal Paşa'yı, birkaç kere de İsmet Paşa'yı görmüş. (Y/YKK)

Ama etiyle, kemiğiyle, kanyla, canıyla yaşanmış olan şey böylesine hakikiyken Nefise Hala ve

Şerafettin Albay'dan böylesi muhal bir hayale kapı açmaları nasıl beklenirdi? (M/NB)

3.8. Bir cümlede birden fazla ünlem grubu bulunabilir.

Ahmet Paşa'yla Hadım Ali Paşa'nın arkasından kazaskerler, Sokullu Mehmet Paşa, Haydar Paşa, Ayas Paşa, İskender Paşa, gözleri yerlerde, otağa girdiler. (EK/ÖS)

Ahmet Bey'in arkadaşı Mehmet Bey'e anlattıkları, Mehmet Bey'in Ahmet Bey hakkında bildikleri, Ahmet Bey'in merakı, tecessüsü, bu hikâyeye başka bir hava vereceğini sanıyorum. (HB/SFA)

Lütfiye Yenge'ye, Nesime Yenge'ye, geldiyse de gelmediyse de Fettah Amca'ya, Bedriye Abla'ya, Gülsen Abla'ya, Jale Hala'ya aziz adaşım Arif Enişte'ye selâm, saygı ve sevgi Cihat'a ait selâmı kulağına söyleyin ve falın neticelerini gizlice sorun. (SM/ANA)

Bizim Mehmet Ali, Bekir Çavuş, Salih Ağa ve muhtar, hep orada idiler. (Y/YKK)

Ekrem Bey bir posa idi, Sabriye Hanım zalim bir acuze, Asaf Bey bir bunak... (SAE/AHT)

Ağabeyimize, adaşıma, Lütfiye ve Bedriye Ablalara, Cihat Kardeş'e, Fettah Amca'ya, Nesime Yenge'ye, Jale Abla'ya saygılar, sevgiler, selâmlar. (SM/ANA)

3.9. Sıfat tamlamalarında olduğu gibi **nitelik ismi + şahıs ismi** şeklinde kurulan unvan gruplarında da kelime grubunu oluşturan unsurlar arasında bir niteleyen/belirten nitelenen/belirtilen ilişkisi vardır. Fakat bu ilişki, sıfat ile isim arasındaki ilişkiden farklı olup nitelik ismi ile şahıs ismi arasındaki bir ilişkidir. Bu sebeple, bu tür unvan grupları ile sıfat tamlaması grubu bazı yönleriyle benzeşse de farklı kelime gruplarıdır.

Şeyh Ahmet Zamani'nin Hayatı ve Eseri adlı kitabımın neşri hakikaten büyük bir teveccühle karşılandı. (SAE/AHT)

Bir gün Profesör Osman, o zorla gülen yüzüyle odaya girdi. (KO/SA)

Çırak Süavi, onun elinden her zaman "İllallah" derdi ya, o gün başka türlü "İllallah" çekti. (NA/NB)

Deminkinden daha kalın bir sigara sardı Doktor Binbaşı Reşad. (NA/NB)

Bizim Katil Osman yine dün akşam haltlar karıştırmış. (KO/SA)

3.10. Şahıs ismi ve nitelik ismi ile kurulan unvan gruplarında sıralama nasıl olursa olsun nitelik ismi, belirten/tamlayan; şahıs ismi, belirtilen/tamlanan durumunda iken iki nitelik ismi ile kurulan unvan

gruplarında nitelik ismi, belirten/tamlayan; şahıs ismi görevi üstlenen nitelik ismi ise belirtilen/tamlanan durumundadır.

Refik Bey, siz Türkler pek acayıpsiniz, sizde yaş ve cinsiyet denilen şey yok mudur? (H/HEA)

Mehmet Bey'in içinde de zahiri bütün hakikatlere rağmen Ahmet Bey'in düşünceli, hülyalı âleminin de bir hakikati, dünyayı anlama, yaşama tarafı olmaması imkânı yoktur. (HB/SFA)

En garibi de Ebülvefa naziresi yanında Cafer Efendi'den yevmi on akçeye on günlüğüne kiraladım. (BÖİA/İP)

Gözlerimi yumarak uzaklardaki Servet Anne'yle Fırat Yavru'yu görmeye çalıştım. (SM/ANA)

O da işin içinden çıkamıyor. Nihayet, Şeyh Yusuf Efendi'ye yalvarıp onu bu eve getirmeğe karar veriyoruz. (Y/YKK)

Bu sırada Yakup Hoca, gardiyan Ali Faik'le konuşuyor, onu sorguya çekiyordu. (KO/SA)

Yedi mahalle ötede değil ama iki kapı ileride oturan Mümine Hemşire, Neyyire Hanım'a kardeşinden emanetti. (M/NB)

Fakat "Ararız" dediyse de kilim örgüsü bitmiş bir halının ilk sıraya geçmeden bekletilmesinden hiç memnun olmadı Firdevs Usta. (NA/NB)

Settarhan'ı bir alay-ı valâ ile karşıladı, ağırladı, azizledi Antikacı Sohrab. (NA/NB)

3.11. Unvan grupları özel isimler gibi büyük harfle başlar, aldıkları çekim ekleri kesme işareti ile ayrılır.

Ya Bekir Çavuş'un kızı Zehra'nın gözlerini açabildi mi? (Y/YKK)

Hakikat şu ki, Sabriye Hanım, Nevzat Hanım'la Zeynep Hanım'ın kocası arasındaki gizli bir aşkın genç kadının intiharına sebep olduğunu zannediordu. (SAE/AHT)

Bu kalabalığın içinde Necdet de hemen hemen Makbule Hanım'ın vaziyetindeydi. (SG/YKK)

Orhan, Fazıl Bey'i bir kenara çekti ve kulağına taş hadisesini kısaca anlatmak istedi." (Bİ/PS)

Çiçek Hala'ya kalsa bu düşü dinlemek istemezdi. (NA/NB)

Arkasını yarım dönen uzun boylu genç başıyla Samiye Hanım'ı tasdik etmişti. (M/NB)

Gözlerini açtı: “**Süleyman Ağa**’nın bir şeyden haberi yok... ” dedi. (BF/SA)

3.12. Unvan grubunda, bir nitelik ismi birden çok şahıs ismine bağlanabileceği gibi bir şahıs ismi birden nitelik ismine bağlanabilir.

Vali Cemal Azmi Bey şehir merkezini Ordu’ya taşıyor. (NA/NB)

Pervin daha nişanlıyken bile kendisini hiç ihmal etmemiş, hâlden anlamış, ziyarete her geldiğinde kısya yer odasındaki sedirde yazsa çardak altında: “**Neyyire Hanım Teyze**” demişti. (M/NB)

Yemen Vali ve Kumandanı İzzet Paşa, beni uzak çöle, tâ Hadramut hududuna göndermişti. (GH/RHK)

Gazelleri **Balıkesirli Zatî** ile **Hayalî Mehmet Bey**’e teslim edesin. (BÖİA/İP)

Sultan Abdülhamid’in kızıydı ”**Merhume**” **Hatice Sultan**. (NA/NB)

3.13. Unvan gruplarında şahıs ismi ile nitelik ismi arasındaki bağ çok güçlü olduğundan bu iki unsur arasına başka kelime ya da kelimeler giremez.

Bir saray kapısına benzeyen çinili kapının önünde kendisini ikinci güneşine bırakmış şişman **Hamamcı Cafer**, **Settarhan**’ı ta uzaktan tanımişti. (NA/NB)

Muvakkit Nuri Efendi tasavvuftan bahsederken “ her şeyin zıddıyla maruf ve mümkün olduğunu” söylerdi. (SAE/AHT)

Ne dersin, **İmam Efendi**, şu Salih Ağanın ettiğine? (Y/YKK)

”**Arif Nihat Bey**” ”Arifçiğim” olsun artık. (SM/ANA)

Belli ki **Nef’i Ömer Efendi**’nin beni satın almış olması onlar için yeterliydi. (BÖİA/İP)

Ama **Ahmet Bey** bu âlemin, katiyen **Mehmet Bey**’in gözlüğüyle gördüğü gibi olmadığını, çünkü kendisinin yaşadığını, fakat kendisinin daldığı şekilde bulunmadığını hissetmiştir. (HB/SFA)

Yatağında kımıldamayan **Durmuş Ağa**, gözlerini basık tavana dikmişti. (YÖ/ÖS)

“Kavmiyet, milliyet” diye bir şey olduğunu Türklerin sözde en büyük adamları olan **Mithat Paşa** bile bilmiyordu. (BL/ÖS)

4. Cümle ve Kelime Grupları İçerisindeki Yeri

4.1. Unvan grubu, cümle veya kelime grupları içerisinde genellikle isim görevinde kullanılır.

*Onun için kaynanasıyla tekrar evde kapanmaktan bahsederken birdenbire ilk kocasına atlıyor, oradan **Küçük Mustafa Paşa** taraflarındaki konaklarında geçen çocukluğuna sığıyor.* (SAE/AHT)

*Zaten bu **Nuriye Hanım** nerde böyle münasebetsiz ve şüpheli kimseler varsa adeta mahsustan gider, arar bulur.* (SG/YKK)

*Bu kez gözüünün önüne **Şerafettin Albay** geldi Mücellâ'nın.* (M/NB)

*Ama Osman o taş yürekli **Koca Reis**'in karşısında da o masum, mahçup haliyle terbiyeli terbiyeli ağlayıp kendine acındırmış olacak ki, birkaç ayla yakayı kurtardı ve aldığı cezayı yatmışına saydıkları için hemen çıktı.* (KO/SA)

***Selahaddin Bey** nargile içiyordu.* (Bİ/PS)

***Azize Hanım** bu acayip cevap karşısında zerre kadar ümitsiz değildir.* (SG/YKK)

*Yalnız namuslu asker değil, **Arslan Bey**, dedi, hem de gayet âlicenap bir mert. . .* (EK/ÖS)

***Gedik Ahmet Paşa** niçin hançerlendi, paşam?* (EK/ÖS)

*Vangelistra Kilisesi'nin can kulesi görünür, **Bakkal Niko** ismindeki tahsili acayip adam, karısı Evdoksiya, **Polis Hasan Efendi**; podosuet ayakkabılı, saçları parlak bir delikanlı geçirdi.* (HB/SFA)

4.2. Unvan grubu, cümle veya kelime grupları içerisinde tek başına zarf görevinde kullanılmaz ancak zarf görevinde bulunan bir kelime grubu içerisinde bulunabilir.

*Eşi dostu ömrünün sonuna doğru onu Tevkii yerine **Takribi Ahmet Efendi** diye anmağa başlamışlar.* (SAE/AHT)

*Nihayet, **Şeyh Yusuf Efendi**ye yalvarıp onu bu eve getirmeğe karar veriyoruz.* (Y/YKK)

*Yüzükleri **Sahir Efendi** takarken, -Paşazade renk vermese de biraz kırılmıştı bu işe- nişan tepsisini Mücellâ tuttu.* (M/NB)

*Ve tıpkı **Zeynep Kadın**'ın tarla dâvasında yaptığım gibi yakasından kavrayıp sarstım ve çürük meyve*

gibi yere silktim. Fakat bununla kalmadım. (Y/YKK)

*Hele, **Salih Ağa**'yı patakladığım günden beri, bana karşı husumetleri o kadar artmıştır ki, her an, beni niçin linç etmediklerine şaşıyorum. (Y/YKK)*

4.3. Unvan grubunu oluşturan şahıs ismi ve nitelik ismi başka bir kelime grubundan oluşabilir.

*Şişelerin üzerinde “Üstadım, aziz üstadım **Cemil Beyefendi**'ye” diye bir yığın ithaf vardı, derdi. (H/AHT)*

***Con Peyn Bey**'le Amerika'da, hadi konuşulur diyelim; fakat İstanbul'da ne konuşulur bu adamla yahu? (HB/SFA)*

***Yemen Vali ve Kumandanı İzzet Paşa**, beni uzak çöle, tâ Hadramut hududuna göndermişti. (GH/RHK)*

*Herifte bir şeyler var, derdi. Olmasa **Fırıncı Ahmet Efendi**'yi bu hale koymazdı. (SAE/AHT)*

***Ünlü Şeyhülislam Şair Yahya Efendi**'nin onun hakkında düzenlediği şu kıt'a güya onu över sözler gibi, şiir meclislerinde birkaç günler okunup sanki toplu intikam alınırcasına gülündüydü: (BÖİA/İP)*

4.4. Unvan grubu, başka bir kelime grubunun içerisinde yer alabilir.

*Saraya dair son hatıram, hümkâra sunulan papalık hediyelerini seyreden **Valide Safiye Sultan**'ın kendisine hediye gelen genç kızlardan birine sarılıp öptüğü oldu. (BÖİA/İP)*

*Lütfullah'ın tevkifinin hemen akşamında babam, ben Abdüselam Bey, **Nuri Efendi**'nin yerine muvakkitlik yapan **Ispartalı Sadi Efendi**, polis müdüriyetine çağrıldık. (SAE/AHT)*

***Masume Hanım**'ın arabasını çeken yağız at denizden çıkmış gibi sırsıklamdı. (YÖ/ÖS)*

*Gelenler, **Gürcü Mavrol Han**'ın kızı Perihan yüzünden saray ile arası açılan ve Perihan'ın ihanetinden sonra “Avrat hatırı için avrat sözüne uyan avrattan kötü olur!” diye dövüne dövüne Osmanlı'ya isyan edip Celali olan eski Erciş Beyi'nin adamlarıydı. (BÖİA/İP)*

*Daha ziyade kendi içinde yaşamağa alışmış olan **Abdullah Efendi**'ye gelince o, gecenin gidişinden pek memnundu. (AER/AHT)*

***Ahmet Bey**'in ümitle, arzuyla yaptığı binalar, şehirler yıkılı yıkılıveriyor. (HB/SFA)*

5. Unvan Grubunun Cümledeki Görevleri

5.1. Unvan grubu, cümlede özne görevinde veya özne görevinde olan bir kelime grubu içerisinde bulunabilir.

”Zaman sana hiç ummadığını ve biriktirmediğini getirir” buyurmamış mıydı **Hazret-i Ömer Efendimiz?**” (NA/NB)

Tevfik Bey, Mümtaz’a muhabbetle bakıyordu. (H/AHT)

Önüdeki bakır, işlemeli tası **Murtaza Ağa** tarhanayla doldurdu. (YÖ/YK)

Hatice Hanım, pek genç dul kalmış zengin bir hanımcağızdı. (YÖ/ÖS)

Ahmet Efendi de fena çocuk değil ha! (HB/SFA)

Doktor Charles başını sallayıp duruyor. (H/HEA)

Pervin’i ve Mücellâ’yı camekânlı yazıhanesine aldı **Sahir Efendi**. (M/NB)

Üstelik böyle bir sızının varlığını henüz o fark etmeden bile **Cemile Hanımefendi** fark etmişti. (NA/NB)

Süvari Bey gözlerinin kenarından süzülen yaşları elinin tersiyle sildi. (P/SA)

Câbir Paşa, bu vakadan sonra mahalle bakkallığına tövbekâr oldu. (GM/ÖS)

5.2. Unvan grubu, cümlede düz tümleç (nesne) görevinde veya düz tümleç görevinde olan bir kelime grubu içerisinde bulunabilir.

Güzide kim bilir hangi uzun kış gecesinde **Müzeyyen Yenge**’nin gürül gürül yanan çini sobası başında **Mutaves Hanım**’ın anlattığı Zeliha’nın hikâyesini hatırladı. (M/NB)

Bir Avrupalı baytara götürelim, belki **Rahmi Bey**’in hakkı var. (GM/ÖS)

Fon Sadristayn kulübeden çıkınca parkın önünde duran otomobillerden birine atladı: ”Çamlıca, **Orhan Bey**’in köşküne” dedi. (BL/ÖS)

Mutaves Hanım’ın anlattığı onca kıssadan çıkıp gelen bir sureti deliline ekledi. (M/NB)

Hepimiz biliriz **Halil Ağayı**. (YÖ/YK)

Katil Osman'ı iyice hatırladım. (KO/SA)

Kız tarafının erkekleri ise ikinci parti kahveyi içerken Refik Bey'i de Filiz'i de unutmuşlardı çoktan. (M/NB)

"Hoş geldin *Ali emmi*," dedi. (YÖ/YK)

Büyüktü Çiçek Hala, Mirza Han'dan bile büyük yaşını kimse bilmezdi. (NA/NB)

5.3. Unvan grubu, cümlede dolaylı tümleç görevinde veya dolaylı tümleç görevinde olan bir kelime grubunun içerisinde bulunabilir.

Bu sabah Cemal Bey'den acı bir mektup aldım. (H/HEA)

Fahir Abi'den mektup var mı yeni? (M/NB)

Bu gece Budak Bey'in mandırasında hırsızlık olmuş. (EK/ÖS)

Mehmet Bey'e nasihat etmiyor. (HB/SFA)

Rasih Bey'e söyledim. (M/NB)

Varıp Tosun Dayı'ya da bir diyeyim. (BL/ÖS)

Gazelleri Balıkesirli Zatî ile Hayalî Mehmet Bey'e teslim edesin. (BÖİA/İP)

Bir tek Sahir Efendi'nin kütüphane odasına dokunulmamıştı. (M/NB)

Üstelik Selma Hanımefendi'ye de henüz âşık olmamıştım. (SAE/AHT)

Müzeyyen Yenge'den ses çıkmadı. (M/NB)

Emine'ye dair bu bilgiyi *Zeynep Kadın*'dan alıyorum. (Y/YKK)

5.4. Unvan grubu, cümlede zarf tümleci görevinde veya zarf tümleci görevinde olan bir kelime grubunun içerisinde bulunabilir.

Malkara Beyi Evren Bey'le birleşti. (EK/ÖS)

Papa bu hediyeleri sunarak Osmanlılar ile barışı devam ettirmek belki Valide Safiye Sultan'ın kan bağı kullanarak Osmanlı hapishanelerindeki mahkûmlardan beş yüzünün serbest bırakılmasını ve barışın devamını sağlamak istiyordu. (BÖİA/İP)

*Bu vaziyette vücudunun bir tarafı tamamıyla **Atıf Bey**'in vücuduna bitişik duruyordu. (SG/YKK)*
***Padişahımız Süleyman Gazi** aşkına şu sözümü dinleyiniz. (EK/ÖS)*

*Her şey bitmiştir **Mehmet Bey**'e göre... (HB/SFA)*

*Bir gün, **Bekir Çavuş**'a verdiğim söze rağmen, kendimi tutamadım: Ayıptır. Düşman böyle seyredilmez, dedim. (Y/YKK)*

*Ara sıra, **Bekir Çavuş**'la, onun gezip gördüğü yerlerden bahsederiz. (Y/YKK)*

*Benim kafam da kızdı, gidip **Salih Ağa** ile görüşeceğim. (Y/YKK)*

*Bazen büsbütün çocuklaşarak, **Emeti Kadın**'la şakalaşmağa başlıyorum. (Y/YKK)*

5.5. Unvan grubu, cümlede yüklem görevinde veya yüklem görevinde olan bir kelime grubunun içerisinde bulunabilir.

***Nadir Paşa**'nın yaveri imiş. (H/AHT)*

*Erkeğin adı **Muhsin Beydir**. (BL/ÖS)*

*Ona öyle geldi ki bu kendisi, yani **Abdullah Efendi** idi. (AER/AHT)*

*Öteki çete reisleri **Dimço Kaptan** gibi cahil değildiler. (BL/ÖS)*

*Artık bunların hepsine alıştım, alışmadığım yalnız **Salih Ağa** ile **İsmail**'dir. (Y/YKK)*

*Bu sahte Çerkezin adı **Mahmut Beydir**. (BL/ÖS)*

*Ben, padişahımın dedesine sizin kralınızın memleketlerinden büyük yerler zapt etmiş **Bosna Valisi Yahya Paşa**'nın torunlarındım. (EK/ÖS)*

*Arkadaşlarımın içinde en sevdiğim ulûmu diniye hocası **Bâhir Efendi** idi. (YÖ/ÖS)*

*Asıl kabahat **Halim Bey**'de idi. (Bİ/PS)*

5.6. Unvan grubu, cümlede bağımsız tümleç görevinde veya bağımsız tümleç görevinde olan bir kelime grubunun içerisinde bulunabilir.

*Anasını öldürenler bu dünyada hiç rahat yüzü görmezler **Hasan Ağa**, öteki dünyada da onları zebaniler rahat bırakmazlar. (YÖ/YK)*

*Ne yapardın **Dursun Emmi?** (YÖ/YK)*

*Oturduğu yerde taşlı, dantelli yelpazesini sallarken Zarife'yi uzun uzun süzen biri daha vardı: **Nefise Hala.** (M/NB)*

*Fazla açıldımsa affedin **Fikri Bey.** (SM/ANA)*

*Nasılsın **Süvari Bey?** (P/SA)*

*Öyle değil mi **Mücellâ Abla?** (M/NB)*

6. Sonuç

Bir şahıs ismi ile bu ismi herhangi bir yönüyle tanıtan bir nitelik (unvan, görev, meslek, lakap, künye, saygı, rütbe, derece, makam, mevki ya da akrabalık) isminden oluşan kelime grubuna *unvan grubu* denir: *Doktor Kerem, Selahattin Yüzbaşı, Kunduracı Ali Bey, Sansar Selim, Ayşe Teyze, Aşçı Bey* gibi. Unvan gruplarında unvan unsuru, bazı dilbilgisi kaynaklarında ifade edildiği gibi sadece unvan ve akrabalık isminden değil, “unvan, görev, meslek, lakap, künye, saygı, rütbe, derece, makam, mevki ya da akrabalık” gibi nitelik bildiren değişik unsurlardan oluşabilir. Bu sebeple söz konusu unsur “nitelik ismi” olarak; genellikle bir şahıs isminden ya da içerisinde şahıs ismi bulunan bir kelime grubundan oluşan isim unsuru ise, “şahıs ismi” olarak adlandırılırsa hem içerikleri daha iyi anlaşılır hem de unvan grubu daha iyi ve kapsamlı bir şekilde ifade edilebilir.

Türkiye Türkçesinde sık kullanılan kelime gruplarından biri olan unvan grubu, dilbilgisi kaynaklarında *unvan grubu, san öbeği, tasviri ve belirleyici ad grupları, san öbekleri, san tanımlı sözce, san sıfatları, unvan öbeği ve hüviyet grupları* gibi farklı şekillerde adlandırılır. Söz konusu kelime grubunu ifade etmek için kaynaklarda sayıları ona varan değişik terim adları kullanılsa da bu kelime grubunun en çok kabul gören terim adı “*unvan grubu*” dur.

Türkçe'nin temel söz dizimi özellikleri ile tarihî gelişim ve değişim süreci göz önüne alındığında unvan grupları, “şahıs ismi + nitelik ismi”, “nitelik ismi + şahıs ismi”, “isim unsuru (nitelik ismi + isim unsuru) + nitelik ismi” ve “nitelik ismi + nitelik ismi” gibi farklı şekillerde kurulabilir: *Nasreddin Hoca, Duvarcı Ahmet, Kütüphaneci Ayşe Hanım, , İmam Efendi* gibi. Dolayısıyla unvan gruplarında, unvan, görev, meslek, lakap, künye, saygı, rütbe, derece, makam, mevki ya da akrabalık isminden oluşabilen nitelik ismi, şahıs isminden önce veya sonra hatta bazı unvan gruplarında hem önce hem de sonra gelebilir.

Bazı unvan grupları ise şahıs ismi görevinde kullanılan bir nitelik ismi ile başka bir nitelik isminden yani iki nitelik isminden oluşur.

İçerikleri farklı olabilse de esasen bir şahıs ismi ile bir nitelik isminin bir araya gelip yeni bir anlam bütünlüğü oluşturmasıyla kurulan unvan gruplarında sıralama nasıl olursa olsun nitelik ismi, belirten/tamlayan; şahıs ismi, belirtilen/tamlanan durumundadır. İki nitelik ismi ile kurulan unvan gruplarında ise, nitelik ismi, belirten/tamlayan; şahıs ismi görevi üstlenen nitelik ismi belirtilen/tamlanan durumundadır.

“Nitelik ismi + şahıs ismi” şeklinde kurulan unvan gruplarını oluşturan unsurlar arasında sıfat tamlamalarında olduğu gibi bir niteleyen/belirten-nitelenen/belirtilen ilişkisi vardır. Fakat bu ilişki, sıfat ile isim arasındaki ilişkiden farklı olup bir şahıs ismi ile bir nitelik isminin bir araya gelerek yeni bir anlam bütünlüğü oluşturmasıyla kurulan bir ilişkidir. Bu sebeple bu tür unvan grupları ile sıfat tamlaması grubu, bazı yönleriyle benzeşse de farklı kelime gruplarıdır.

Sıralanma şeklinde kurulan unvan gruplarında şahıs ismi ile nitelik ismi eksiz bir şekilde bir araya gelerek yeni bir anlam bütünlüğü oluşturur. Aralarındaki bağ çok güçlü olduğundan bu iki unsur arasına başka kelime ya da kelimeler giremez. Bu unsurlar tek kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubundan da oluşabilir.

Unvan grupları özel isimler gibi büyük harfle başlar, aldıkları çekim ekleri kesme işareti ile ayrılır. Ne şekilde kurulursa kurulsun bu kelime gruplarında vurgu, her zaman şahıs ismi üzerinde; iki nitelik ismi ile kurulan unvan gruplarında ise vurgu, şahıs ismi görevi üstlenen nitelik ismi üzerindedir.

Unvan grupları, cümle veya kelime grupları içerisinde genellikle isim görevinde kullanılır. Bazen de zarf görevinde olan bir kelime grubu içerisinde yer alır. Unvan grubunu oluşturan şahıs ismi veya nitelik ismi başka bir kelime grubundan oluşabildiği gibi bu kelime grubu, başka bir kelime grubunun içerisinde de yer alabilir.

Unvan grubu, cümlede özne, düz tümleç(nesne), dolaylı tümleç, zarf tümleci veya bağımsız tümleç görevlerinde ya da söz konusu görevleri üstlenen bir kelime grubu içerisinde bulunabilir.

Kaynaklar

- Açıköz, H., Yelten, M. (2005). *Kelime Grupları*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Banguoğlu, T. (2000). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bulak, Ş. (2017). Türkçe Öğretiminde Terim Sorunu. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni, Atatürk Üniversitesi, 12-14 Mayıs 2017, Erzurum.
- Delice, H. İ. (2007). *Türkçe Sözdizimi*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Demir, C. (2009). *Türkçe dil bilgisinde terminoloji sorunu*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten, 54 (2006/1) , 81-100.
- Emre, A. C. (1945). *Türk Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, M. (1993). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Grönbech, K. (1995). *Türkçenin Yapısı*. Mehmet Akalın (Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Sözdizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (2014). *Türkçede Söz Dizimi –Cümle Tahlilleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, M., Veysi S. (2011). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınevi, 3. Baskı.
- Özkan, A., Toker, M., Aşcı, U. D. (2016). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. Konya: Palet Yayınları.
- Sev, G. (2006). *Dede Korkut hikâyelerinde unvan grupları*. İlmî Araştırmalar Dergisi, 21, 167-182.
- Zülfikar, H. (1991). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Örnekler İçin Taranan Eserler ve Kısaltmaları

AER/AHT : Abdullah Efendinin Rüyaları / Ahmet Hamdi Tanpınar

B/SA : Böbrek / Sabahattin Ali

BF/SA : Bir Firar / Sabahattin Ali

- Bİ/PS** : Biz İnsanlar / Peyami Safa
- BL/ÖS** : Beyaz Lale / Ömer Seyfettin
- BÖİA/İP** : Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk / İskender pala
- EK/ÖS** : Eski Kahramanlar / Ömer Seyfettin
- GH/RHK** : Gurbet Hikâyeleri / Halit Refik Karay
- GM/ÖS** : Gizli Mabed / Ömer Seyfettin
- H/AHT** : Huzur/ Ahmet Hamdi Tanpınar
- H/HEA** : Handan / Halide Edip Adıvar
- HB/SFA** : Havada Bulut / Sait Faik Abasıyanık
- K/SA** : Kazlar / Sabahattin Ali
- KO/SA** : Katil Osman /Sabahattin Ali
- M/NB** : Mücella / Nazan Bekiroğlu
- NA/NB** : Nar Ağacı / Nazan Bekiroğlu
- P/SA** : Portakal / Sabahattin Ali
- SAE/AHT** : Saatleri Ayarlama Enstitüsü /Ahmet Hamdi Tanpınar
- SG/YKK** : Sodom ve Gomore /Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- SM/ANA** : Sevgi Mektupları / Arif Nihat Asya
- Y/YKK** : Yaban / Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- YÖ/ÖS** : Yüksek Ökçeler / Ömer Seyfettin
- YÖ/YK** : Yılanı Öldürseler / Yaşar Kemal

Makale Bilgi Formu

Yazar(lar)ın Katkıları: Makale tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Türkiye Türkçesinde Unvan Grubu” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde “*Universal Journal of History and Culture*” hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk yazarlara aittir.